

Kontrollkäik MTÜ Peeteli Kiriku Sotsiaalkeskusesse

(1) 07.12.2011 viisid õiguskantsleri nõunikud läbi etteteatatud kontrollkäigu MTÜ Peeteli Kiriku Sotsiaalkeskusesse eesmärgiga kontrollida põhiõiguste ja vabaduste tagamist asutuses.

MTÜ põhikirja p 1.1. kohaselt on sotsiaalkeskus kristlik arendus- ja hoolekandeesutus, mis on loodud vaimse tervise parendamiseks, sotsiaalse arengu edendamiseks, turvalisuse suurendamiseks Põhja-Tallinnas ja vanemliku hoolitsuseta laste aitamiseks. Punkt 2.1. loetleb sotsiaalkeskuse struktuuriüksustena päevakeskuse, turvakodu, lastekodu, tugikorterid ja arenduskeskuse. Vastavalt punktile 2.4. tagab lastekodu lastele nende eale ja seisundile vastava hooldamise, rehabilitatsiooni ning meditsiinilise abi korraldamise. Punkti 1.4. kohaselt lähtub sotsiaalkeskus oma tegevuses Eesti Vabariigi põhiseadusest, sotsiaalhoolekande seadusest, teistest seadustest ja õigusaktidest.

Asenduskoduteenuse osutamiseks ei ole sotsiaalkeskusele tegevusluba väljastatud.

Keskuses pakutakse erinevaid teenuseid erinevatele sihtrühmadele.

Päevakeskuses pakutakse pärast kooli süüa ja õpiabi toimetulekuraskustega peredest pärit lastele. Päevakeskust külastab igapäevaselt u 10-15 last.

Turvakoduteenuse raames elab keskkuses lapsi lühiajaliselt. 2011. aasta sügisel on keskkuses lühiajaliselt (2-11 päeva) elanud neli last.

Kontrollkäigu toimumise ajal elas keskkuses pika-ajaliselt viis alaealist vanuses 14-17 ja neli täiskasvanud noort, kes on seal olnud paarist kuust seitsme aastani. Laste pika-ajalisel asendushooldusel viibimise põhjusteks on vähene materiaalne kindlustatus, sotsiaalsed ja perekondlikud probleemid ning koolikohustuse mittetäitmine.

Keskuses elanud laste hulgas on neid, kellel on psüühikahäire, sõltuvusprobleemid või neid, kes on toime pannud õigusvastase teo.

Keskuses elavad lapsed veedavad enamuse keskkuses olemise ajast päevakeskuse ruumides, kus viibib pärastlõunati veel u 10-15 last. Päevakeskuses pärastlõunati käivad ja keskkuses ööpäevaringselt elavad lapsed söövad, õpivad, vaatavad televiisorit, kasutavad arvutit jms kõik koos. Tüdrukud, kes elavad keskkuse teisel korrusel, siirduvad oma eluruumidesse pärast päevakeskuse sulgemist. Aeg-ajalt turvakoduteenusel viibivad lapsed magavad samades tubades keskkuses pika-ajaliselt elavate lastega.

Keskuses elavate laste vanemate hooldusõigust ei ole piiratud ega ära võetud. Lapsed elavad keskkuses vanemate nõusolekul ja laste elukohajärgse kohaliku omavalitsus(üksus)je teadmisel.

Keskuses elamise peamised põhjused on sagedane elukoha vahetus, vähene materiaalne kindlustatus, sotsiaalsed ja perekondlikud probleemid ning koolikohustuse mittetäitmine.

(2) Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid, kas asutuses on tagatud laste põhiõigused ja vabadused.

Muuhulgas kontrollisid õiguskantsleri nõunikud, kas lastele on tagatud õigus vanemlikule hoolitsusele, perekondlikust keskkonnast ilmajätuse korral õigus riigi kaitsele ja abile, õigus heaolule ja turvalisusele peresarnastes tingimustes ning õigus lapse individuaalsetele vajadustele vastavale abile.

(3) Õiguskantsleri nõunikud tutvusid kontrollkäigu raames laste elamistingimustega ning vestlesid asutuse direktori ja juhatajaga ning päevakeskuse sotsiaaltöötajaga. Samuti vestlesid õiguskantsleri nõunikud usalduslikult üheksast asutuses elavast lapsest ja noorest kolmega ning tutvusid valikuliselt toimikutega asutuses viibinud laste kohta.

(4) Kuigi kontrollkäigu kokkuvõtte toob ennekõike välja asutuses tuvastatud puudused, on asutuse tegevuses mitmeid aspekte, mis vääriavad tunnustust. Eriti märkimisväärne on Peeteli Kiriku Sotsiaalkeskuse aktiivne tänavatöö ning päevakeskuse pakutav toetus majanduslikult vähekindlustatud lastele ja nende peredele.

(4.1) Lapse õigus vanemlikule hoolitsusele

Lapsed, kes elavad sotsiaalkeskuses pika-ajaliselt, on seal oma vanema või eestkostja nõusolekul ja taotlusel ning kohaliku omavalitsus(üksus)e teadmisel või taotlusel. Laste elukohajärgsed kohalikud omavalitsus(üksus)ed on Viljandi Linnavalitsus, Põhja-Tallinna Valitsus ja Lasnamäe Linnaosa Valitsus.

Põhjused, miks lapsed elavad sotsiaalkeskuses, on seotud muuhulgas sotsiaalsete probleemidega ja konfliktidega peres, samuti vanemliku järelevalve puudumisega. Osa lastest suhtleb oma lähedastega, külastades neid näiteks nädalavahetustel.

Sotsiaalkeskuses pika-ajaliselt elavatele lastele võimaldatakse keskuse poolt eluase, söök, riided, transport, jms. Lisaks korraldab keskus laste haridust (näiteks jälgides e-kooli ja suheldes kooliga) ning tervishoidu (näiteks käies lapsega arsti juures).

Lapsed elavad sotsiaalkeskuses küll oma vanema või eestkostja nõusolekul või taotlusel, kuid laste peamine hooldaja on sotsiaalkeskus. Põhimõtteliselt on lapsed asendushooldusel.

Põhiseaduse (PS) § 27 lg 3, ÜRO lapse õiguste konventsiooni (LÕK) art 5 ja art 18 p 1 ning perekonnaseaduse (PKS) § 116 lg 2 ja § 179 lg 1 seavad lapse kasvatamise ja tema eest hoolitsemise esmase õiguse ja kohustuse tema vanematele ja teatud juhtudel seaduslikele hooldajatele (nt eestkostjatele). Oluline osa hooldusõigusest ja -kohustusest hõlmab lapse isikuhooldust, mille raames on lapse hooldaja kohustatud last kasvatama, tema järele valvama, tema viibimiskohta määrama ning tema heaolu eest muul viisil hoolitsema (PKS § 124 lg 1).

ÜRO suunised laste asendushoolduse kohta¹ ja Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitusid hoolekandeesutuses kasvavate laste õiguste kohta² rõhutavad samuti perekonda kui lapse kasvamise ja heaolu loomulikku keskkonda. Esmaste eesmärkidenä tuleks toetada lapse püsivust peres või tagasipöördumist perre. Selleks tuleb vanematele või seaduslikele hooldajatele pakkuda võimalikult palju abi, sh mitmekülgset nõustamist, sotsiaalabi ja muud

¹ ÜRO Peaassamblee 24.10.2010 resolutsioon A/RES/64/142.

² Euroopa Nõukogu 16.05.2005 soovitus liikmesriikidele Rec(2005)5.

abi kasvatuskohustuste täitmisel³. Üksnes vanema või eestkostja vaesusest tulenev lapse ilmajäetus perest ei ole põhjendatud.⁴

PS § 27 lg 4 näeb ette, et laste ja vanemate kaitse sätestatakse täpsemalt seadusega. Nimetatud säte hõlmab ka laste kaitset, kui vanemad ei hoolitse nende eest, kohtlevad neid halvasti või kuritarvitavad oma hooldusõigust.⁵ Lapse heaolu on ohus muuhulgas siis, kui vanemad on lapse hooletusse jätnud või ei suuda täita oma kohustusi (PKS § 134 lg 1).

Lastekaitse korraldust Eestis reguleerib EV lastekaitse seaduse (LaKS) § 4, mille kohaselt toimub lastekaitse kolmel tasandil: kohalikul, maakondlikul ja riiklikul.

Vastavalt LaKS §-le 6 ja sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) § 24 lõikele 1 tegeleb lapse kaitse ja abistamisega esmasel tasandil kohalik omavalitsus (linn või vald). LaKS § 6 lõikest 1 tulenevalt on omavalitsuslik lastekaitse lapse kaitse ja abi korraldamine ning järelevalve kohaliku omavalitsuse sotsiaaltalituses. Kohalikul omavalitsusel sotsiaalhoolekandega seoses lasuvad kohustused on sätestatud SHS §-s 8, hõlmates muuhulgas sotsiaalteenuste andmist ja sotsiaaltoetuste määramist. Laste hoolekandega seoses on SHS § 24 lg 1 järgi valla- või linnavalitsus kohustatud toetama ja nõustama last, tema eestkostjat ja lapsi kasvatavaid isikuid, tehes koostööd perekonnaliikmete ja teiste isikutega ning asjaomaste asutustega.

SHS § 29 sätestab täpsemalt abi osutamise korra. Viidatud sätte kohaselt on valla- või linnavalitsus kohustatud isiku pöördumisel hindama isiku abivajadust; andma teavet asjaajamise kohta; vajaduse korral suunama isiku pädeva asutuse või isiku juurde ja tegema isiku nõusolekul koostööd isikute või asutustega, kes aitavad isikul saada tema vajadustele vastavat abi.

Vastavalt PKS § 134 lõikele 1 on kohus pädev rakendama vajalikke abinõusid lapse heaolu ohustamise ärahoidmiseks. Sama sätte lõikest 2 tulenevalt on lapse heaolu ohustamisest kohtule kohustatud teatama igauks, kellel on andmeid ohustatud lapse kohta.

Kokkuvõtlikult on lapse loomulik kasvu- ja arengukeskkond tema oma perekond. Lapse vanematel või eestkostjal on esmane õigus ja kohustus last kasvatada ning tema eest hoolitseda. Kui vanema või eestkostja toimetulekuraskused takistavad lapse kasvatamist ja tema eest hoolitsemist, on pere elukohajärgse kohaliku omavalitsuse esmane ülesanne last ja tema hooldajaid igakülgsest toetada. Üksnes siis, kui sotsiaaltöö pere toimetuleku tõstmiseks ei ole andnud tulemusi, on õigustatud lapse ilmajäämine perekondlikust keskkonnast. Vanemlikust hoolitsusest ilmajäetuse korral tuleb aga otsustada lapse edasise hooldamise, seadusliku esindamise ja ülalpidamise küsimuste üle, mida on pädev tegema kohus.

Ülalkirjeldatud asjaolud sotsiaalkeskuses elavate laste kohta tekitavad küsitavusi nende vanemliku hoolitsuse piisavuse kohta, samuti kas laste heaolu on vanemliku hoolitsuse puudulikkuse tõttu ohustatud ning kas lapse vanematele või seaduslikele esindajatele on hoolduskohustuse täitmiseks osutatud asjakohast ja piisavat abi. Antud asjaolude hindamine ning vajadusel abi osutamine on lapse elukohajärgse kohaliku omavalitsuse ülesanne.

³ Viimast rõhutab ka LÕK art 18 p 2.

⁴ ÜRO suunised laste asendushoolduse kohta p 15.

⁵ U. Lõhmus. Kommentaarid §-le 27. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Teine täiendatud väljaanne. § 27 komm 18.

Eeltoodust ajendatuna algatas õiguskantsler eraldi menetluse kontrollimaks Viljandi Linnavalitsuse, Põhja-Tallinna Valitsuse ja Lasnamäe Linnaosa Valitsuse tegevuse õiguspärasust lastele ja nende peredele abi osutamisel.

(4.2) Asendushooldus hoolekandeaasutuses

Vastavalt sotsiaalkeskuse põhimäärusele on asutuse näol tegemist muuhulgas hoolekandeaasutusega, mille üheks struktuuriüksusteks on lastekodu. Olles keskuses ööpäevaringselt ja pika-ajaliselt elavate laste peamine hooldaja, pakub sotsiaalkeskus seega asutusepõhist asendushooldust.

Alates 01.01.2007 võeti õigusaktides lastekodu mõiste asemel kasutusele asenduskodu mõiste.⁶ Seega on sotsiaalkeskuse üheks osaks asenduskodu. Asutusepõhise asendushoolduse näol pakub keskus sisuliselt asenduskoduteenust. Sama on leidnud ka Harju Maavalitsus 07.05.2010 teostatud järelevalve raames ning teinud keskusele ettekirjutuse asenduskoduteenuse tegevusloa taotlemiseks. Vastavat tegevusluba keskusel endiselt ei ole.

Vastavalt Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitustele hoolekandeaasutuses kasvavate laste õiguste kohta peavad kõik asendushooldust pakkuvad hoolekandeaasutused olema akrediteeritud ja registreeritud pädevates avalikes asutustes lähtuvalt riiklikul tasandil hooldusteenustele kehtestatud juhistest ja miinimumstandarditest.

Sotsiaalhoolekande seaduses ja selle alusel antud määrustes on sätestatud mitmed nõuded asenduskoduteenusele, mis puudutavad muuhulgas peresarnaseid tingimusi (SHS § 15¹), laste ja kasvatajate suhtarvu (SHS § 15⁸ lõiked 1-3); töötajate kvalifikatsiooni (SHS § 15⁹), karistatust (SHS § 10¹); asutuse tervisekaitse-⁷ ja tuleohutusnõudeid ning järelevalvet. Nimetatud nõuetele vastavuse tagamiseks on vastavalt SHS § 21¹ lg 1 punktile 2 nõutav tegevusluba asenduskoduteenuse osutamiseks.

Sisuliselt asenduskoduteenusel oleval lapsel on õigus, et asutuses täidetakse kõiki eelnevalt loetletud nõudeid ning tegevus toimub vastava loa alusel.

Juhul, kui MTÜ Peeteli Kiriku Sotsiaalkeskus soovib jätkata vanemliku hoolitsuseta lastele ööpäevaringse hoolekandeteenuse osutamist, soovitab õiguskantsler keskuse direktoril taotleda tegevusluba asenduskoduteenuse osutamiseks.

(4.3) Tervisekaitsenõuete rikkumine

Kuna MTÜ Peeteli Kiriku Sotsiaalkeskus on nii oma põhikirja järgi kui ka tegelikkuses hoolekandeaasutus lastele, tuleb keskuse suhtes kohaldada sotsiaalministri 09.01.2001 määrust nr 4 „Laste hoolekandeaasutuse tervisekaitsenõuded“. Analoogia alusel saab keskusele kohaldada ka sotsiaalministri 20.07.2007 määrust nr 59 „Tervisekaitsenõuded asenduskoduteenusele“, kuna sisuliselt on lapsed keskuses asenduskoduteenusel ning neil on õigus turvalisele elukeskkonnale vastavalt SHS §le 15¹ ja § 15⁸ lg 5 punktile 1.

Laste elamistingimustega tutvumisel selgus mitmeid rikkumisi, mis puudutavad laste eluruumide paiknemist, laste arvu magamistoas ja elutuba. Esiteks, asuvad vähemalt kolm laste magamistuba hoone keldris. Teiseks, elavad vähemalt ühes magamistoas korraga kolm

⁶ Sotsiaalhoolekande seaduse ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (RT I 2006, 55, 405)

⁷ Vt kokkuvõtte p 4.3.

last või noort. Kolmandaks, ei ole keldrikorraldusel elavate laste kasutuses elutuba – sel eesmärgil kasutatakse päevakeskuse ruume, mis on samuti keldris.

Samadele asjaoludele on tähelepanu juhtinud ka Harju Maavalitsus 07.05.2010 teostatud järelevalve tulemusena. Järelevalve akti andmetel on pool laste elamisruumidest keldrikorraldusel ning laste magamistoad on kolme- kuni neljakohalised. Maavalitsus on teinud ettekirjutuse viia elamistingimused laste eluruumide asukoha ja ühte tuppa paigutatud laste arvu osas vastavusse tervisekaitsenõuetega.

Sotsiaalministri 09.01.2001 määruse nr 4 „Laste hoolekandeesutuse tervisekaitsenõuded“ § 7 lõike 1 kohaselt võib keldrikorraldusele projekteerida vaid abi- ja laoruumid. Sotsiaalministri 20.07.2007 määruse nr 59 „Tervisekaitsenõuded asenduskoduteenusele“ § 2 lg 3 sätestab, et laste magamistoad ja elutuba ei tohi asuda keldri- ega soklikorraldusel.

Sotsiaalministri 09.01.2001 määruse nr 4 „Laste hoolekandeesutuse tervisekaitsenõuded“ § 7 lõike 8 kohaselt nähakse koolikohustuslikku ikka jõudnud lastele ette toad mitte enam kui kahe voodiga. Määruse § 9 lõikest 1 tulenevalt võib varjupaigas (ehk turvakodus) magamistoa pindala ühe lapse kohta olla minimaalselt 5 m². Sarnaselt sätestab sotsiaalministri 20.07.2007 määruse nr 59 „Tervisekaitsenõuded asenduskoduteenusele“ § 4 lg 3, et ühes magamistoas ei tohi elada üle kahe lapse. Sama paragrahvi lg 2 punktist 1 tulenevalt peab magamistoas olema 6 m² põrandapindala iga lapse kohta.

Nii asenduskodus kui turvakodus on nõutav elutoa olemasolu, tulenevalt sotsiaalministri 20.07.2007 määruse nr 59 „Tervisekaitsenõuded asenduskoduteenusele“ § 4 lg 2 punktist 2 ja sotsiaalministri 09.01.2001 määruse nr 4 „Laste hoolekandeesutuse tervisekaitsenõuded“ § 9 lõikest 1.

Seega on laste magamistubade paiknemine keldrikorraldusel, rohkem kui kahe lapse elamine ühes magamistoas ning elutoa puudumine laste hoolekandeesutuse ja asenduskoduteenuse tervisekaitsenõuete rikkumised.

Eeltoodust lähtudes teeb õiguskantsler MTÜ Peeteli Kiriku Sotsiaalkeskuse direktorile ettepaneku täita laste hoolekandeesutusele ja asenduskoduteenusele magamistubade asukoha, laste arvu ühes magamistoas ja elutoa kohta kehtestatud tervisekaitsenõudeid.

Selleks teeb õiguskantsler ettepaneku paigutada lapsed elama asutuse põhikorraldustele, nõnda et ühes magamistoas elab olenevalt põrandapinnast üks kuni kaks last ning luua asutuses elavatele lastele elutuba.

(4.4) Erivajadustega laste õigus kohastele teenustele

Keskuses osutatakse hoolekande teenuseid erinevatele sihtrühmadele, kelle erivajadused on väga erinevad. Mõned lapsed elavad keskkuses pika-ajaliselt kui asendushooldusel, mõned lühiajaliselt ajutiste koduste probleemide korral. Lisaks käib osa lapsi keskkuses vaid päevasel ajal. Põhjused keskkuses elamiseks või seal käimiseks on samuti väga erinevad: õpiraskused ja koolikohustuse mittetäitmine, toimetulekuraskused ja pere vähene materiaalne kindlustatus, sotsiaalsed ja muud perekondlikud probleemid. Samuti on keskkuses elanud lapsi, kellel on psüühikahäire, sõltuvusprobleemid või neid, kes on toime pannud õigusvastase teo. Lisaks erinevatele keskkusesse sattumise põhjustele, on erinevad ka laste vajadused, ulatudes õpiabist psühhiaatrilise abini.

Arvestades ruumide kitsikust ning erialaspetsialistide puudust on vägagi kaheldav keskuse suutlikkus tagada kõiki pakutavaid teenuseid kvaliteetselt ja nõuetele vastavalt ning laste erinevatest ja spetsiifilistest vajadustest lähtuvalt.

Perekondlikust keskkonnast ilmajäänud lapsed vajavad peresarnaseid tingimusi ja kodust keskkonda. Asendushoolduse peresarnast korraldamist rõhutavad nii sotsiaalhoolekande seaduse § 15¹ ja § 15⁸ lg 1 kui ÜRO suunised laste asendushoolduse kohta (sh punktid 12, 22, 23 ja 123) ja Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitusel hoolekandeesutuses kasvavate laste õiguste kohta. Arvestades eelpool ja punktis 4.3 kirjeldatud asjaolusid, kus teenuseid osutatakse läbisegi ja keskuses elavate laste omaette olemise võimalused on piiratud, ei saa keskuse elamistingimusi pidada peresarnasteks, mis tagaksid asendushooldusel olevatele lastele stabiilse ja turvalise kodukeskkonna.

Noortekodu teenust (sh teenusele esitatavaid nõudeid) sotsiaalhoolekande seadus ei reguleeri, loetledes noortekodu üksnes kui ühe hoolekandeesutuse liigi. Vastavalt SHS § 18 lg 1 punktile 5 on noortekodu asenduskodust, erivajadustega õpilaste koolist või koolkodust pärit või vanemliku hoolitsuseta jäänud üle 15-aastastele noortele elamiseks ja rehabilitatsiooniks loodud asutus. Praktikas asuvad noortekodud asenduskodude juures, toetades vanemliku hoolitsuseta kasvanud laste iseseisvumist enne asenduskoduteenuselt lahkumist. Seega on noortekodu sarnaselt asenduskodule mõeldud lastele ja noortele, kelle vanemate hooldusõigust on piiratud või hooldusõigus ära võetud, mida keskuses elavate laste puhul tehtud ei ole. Ka puhtformaalselt ei vasta keskuse senine tegevus noortekodule seatud tingimustele, kuna keskuses elab hetkel üks 14-aastane laps ning alla 15-aastaseid lapsi on keskuses pika-ajaliselt elanud varemgi.

Koolikohustuse täitmise tagamiseks sotsiaalsete probleemide korral on sotsiaal- ja haridussüsteemis asendushooldusele alternatiivseid võimalusi, mispuhul lapse ilmajätus perest on piiratum. Näiteks kui koolikohustuse täitmist takistavad toimetulekuraskused ja/või muud puudused lapse hooldamisel ja kasvatamisel, on lapse toetamiseks loodud õpilaskodud teatud koolide juures.⁸ Õpilaskodus elades soodustatakse lapse koduskäimist nädalavahetustel ja koolivaheaegadel. Õpilaskodus elamise ajal tagatakse muuhulgas lapse individuaalsetele vajadustele vastav nõustamisteenus.⁹ Lapse elukohajärgsel kohalikul omavalitsusel on seejuures oluline roll pere toimetulekut toetavate sotsiaalabi ja -teenuste pakkumisel ning lapse ja pere vajaduste regulaarsel hindamisel.

Sotsiaalministeeriumi eestvedamisel koostatud soovituslikud juhised turvakoduteenusel¹⁰ näevad ette füüsilist, vaimset, seksuaalset või majanduslikku vägivalda, hülgamist või hooletusse jätmist kogenud lapsele muuhulgas east ja vajadusest tulenevat nõustamist. Lisaks peab lapse elukohajärgne kohalik omavalitsus teenust saavale lapsele koostama juhtumiplaani, milles on kindlaks määratud turvakoduteenusel osutaja ülesanded lapse hooldamisel ja arendamisel.

Psüühikahäirega, sõltuvusprobleemidega või õigusvastase teo toime pannud lapsed vajavad omakorda abi ja tuge vastavate erialaste teadmistega inimestelt.

⁸ Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 39.

⁹ Haridus- ja teadusministri 11.08.2010 määrus nr 39 „Õpilaskodu tegutsemise tingimused ja kord“ § 4 lg 3.

¹⁰ Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.sm.ee/tegevus/sotsiaalhoolekanne/kohalike-omavalitsuste-sotsiaalteenuste-soovituslikud-juhised/turvakoduteenus-lapsele.html>

Eeltoodust tulenevalt soovib õiguskantsler MTÜ Peeteli Kiriku Sotsiaalkeskuse direktoril keskenduda keskuses nende teenuste osutamisele, milleks keskusel on olemas nõuetele vastavad tingimused (sh piisav ja kvalifitseeritud personal, turvalised ja tervisekaitsenõuetele vastavad ruumid).

Lisaks algatas õiguskantsler eeltoodust ajendatuna eraldi menetluse hindamaks, kas asenduskoduteenusele lisaks on asutustes osutatavate muude hoolekandeteenuste regulatsioon piisav kirjeldamaks nende sisu, eesmärgi, sihtrühma ning tagamaks lapse õigusi.

(5) Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler soovitused ja ettepanekud MTÜ Peeteli Kiriku Sotsiaalkeskuse direktorile ning pöördub Alustab eraldi menetlused sotsiaalministri ning keskuses elavate laste elukohajärgsete linna- ja linnaosavalitsuste poole. Ettepanekute ja soovituste täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli ühe aasta möödudes alates vastavate ettepanekute ja soovituste tegemisest.